

פָּעַרְלָאָק "מַעֲשָׂתֶלִיךְ".

בָּל. פָּרָץ.

107

106

189

וּאַרְשֵׁע, 1912

סְנָאָתָן — יְהִי רְצָאתְךָ

אין פוילען, דער מְדִינָה אונטער צויזמער,
וואם בי דער וויכסעל, האט געלעבט א יוד אַנְיָא
ארענדאָר.

איו דער אַרְעַנְדָּאָר געווען א גרויסער חַשּׁוֹב
בײַם פֿרִיעַץ, און דער פֿרִיעַץ איוֹ א גרויטער מאָגָנָאַט
געווען, איוֹ ער, דער אַרְעַנְדָּאָר, געקוּמָעַן צוֹ
גרוּזִים עַשְׂרִזּוֹת.

האָט ער געהאט פֿאַלְוַוָּאַרְקָלָס מִיט ווֹאַלְדָּ
און פֿעַלְד און הערשאָפְטָעַן פֿוֹן שָׁאָפָּ און רִינְדָּעָר,
און ברִיעַ-הַפְּזָעָר, און מֵיהָלָעַן, אוּיפּ ווֹאַסְעָר און
וַיְינְדָּ, און מְוֻמְּנִים גַּאֲרַ פֿיעַלְ, אַחֲזַעַן חַזְבּוֹת בַּיִּ
לייט ...

מיילאָ, אָו וִין לַיְעַבְּרַ נָאָמָעַן שְׁנַקְמַת מַיְלָאָ
איוֹ אָודָאִי גַּוְתָּ. איוֹ אָבְעַר דָּעַר יְוָד א גַּרְאָב נֶפְשָׁ
געווען, און אַקְמָצָן א גרויסער, און נִישְׁטַ גַּעַוְאָסָט

פָּוֹן קַיִן אֶדְקָה: נִשְׁתַּמֵּד לִידָּה, נִשְׁתַּמֵּד מָאִיר בְּעַלְּ
הַנֵּס, נִשְׁתַּמֵּד מִעוֹת חַטִּין, גַּאֲרֻנִּישֶׁת, — אָוֹן לְאֹוֹת
נִשְׁתַּמֵּד קַיִן אֹוִיךְ אִיבָּעָר דָּעָר שָׂוָעָל

אַ וּוַיְבָב הָאָט עַר גַּעַחַט דָּוָקָא אָנְ' אָשָׁה
אַנְיָה וְחַיְזָבָה, פְּלָעַגְתָּ עַר אַיְהָר אַנְטָהָן גַּעַבְרָעַנְטָעָ
לִיְדָ פָּאָר אַ גַּרְאָשָׁעָן אֶדְקָה, וּוֹאָסָם וַיְ פְּלָעַגְתָּ טָהָוָן
אָוֹנְטָעָר וִין וּוַיְסָעָן; פְּנִינְגָּעָן פְּלָעַגְתָּ עַר וַיְ דָּעַרְפָּאָר.
וְאוֹיְלָע קִינְדָּעָר הָאָט עַר גַּעַחַט, אַ פְּנִים —
אַיְן יַעַר מוֹטָעָר אַרְבִּין גַּעַרְאָטָעָן, — הָאָט עַר דִּי
יוֹנְגָּלָעָךְ אַיְן חַדְרִים אַרְבִּין, אַיְן שְׁטָאָדָט אַרְבִּין נִיכְּטָ
גַּעַשְ׀יקָט, עַס וּעְנָעָן אַיְהָם דִּי פְּעַרְדָּ אַ שָּׁאָד גַּעַוּעָן;
אָוֹן בִּי וַיְקִיְּן רַעַכְתָּעָן יַלְמִיד נִשְׁתַּמֵּד גַּעַהְלָטָעָן,
נוֹר אַ בְּעַהָּעַלְפָעָר בְּחַצִּי חַנְּמָ, וּוֹאָסָם הָאָט וַיְ קַיִם
עֲבָרִי אַוְיסְגָּעַלְעַרְנָט.

הָאָט פָּוֹן דָּעָם דִּי אַיְיָ-צַּוְנָאָךְ מַעַהָר צַּעַר גַּעַחַט,
פְּלָעַגְתָּ וַיְ גַּאֲנְצָעַנָּעָ טָעָג וּוּרְגָּעָן וַיְקִיְּמָיט דִּי
טְרַעְהָרָעָן אַיְן הַאַלְוָן, בִּיְ-נַאֲכָט מַיִיט דִּי טְרַעְהָרָעָן
דִּי שְׁטִילָע אַוְיסְמַעְצָעָן דִּי קִישְׁעָנָם; אָוֹן עַדְשָׁט
יְמִים נֹרְאָים, אוֹ מַעַן פְּלָעַגְתָּ קַוְמָעָן אַיְן שְׁטָאָדָט
אַרְבִּין, הָאָט וַיְ אַיְן וּוַיְבָבָר-שָׂוָהָל וַיְקַרְבָּט אַוְיסָם;

געוינט דאס הארץ, קויים-קויים די וועלט איזנ-
געריסען.

און אַתְּפֵלָה אֲנָאִין-אַיִינְצִיגָע הארץ זי געהאט
אויף די ליפען און איזנֿס צעועהטהאנטען הארץ;
וזאל ווין ליעבער נאמען זיך מְרַחֶם ווין אויך איזה
מאן און זאל אַיְבָּעַרְבִּיטָעָן דאס הארץ צום גוטען;
ער זאל תְּשׁׂוֹבָה טהוֹן; נישט ווין צוֹוִי אַרְבִּינְגָעַטָּהוֹן
אין דער תָּאָהָה פָּוּן עַשְׁרִירֹות און אין עַזְלָם הָהָה
וזאל ער די נְשָׁמָה אויך ניט פַּעֲרָגָעָסָעָן, זי זאל,
חַסְיּוֹשָׁלוֹם, אָוּ עַם ווועט קומען די צוּיט, נישט
פַּעֲרָפָאַלְעָן וווערען אויף בְּפַּרְהַקְלָעָן... און זאל ער
מחנְך ווין די קִינְדָּעַרְלָעָך לְהַתּוֹרָה, לְחוֹפֶה ולְמִיעָשִׁים
טוֹבִים...

וואס קאן מעהרי טהוֹן אַצְּבָּרָאַכָּעָן הארץ
פָּוּן אַיְודָעָן?

II.

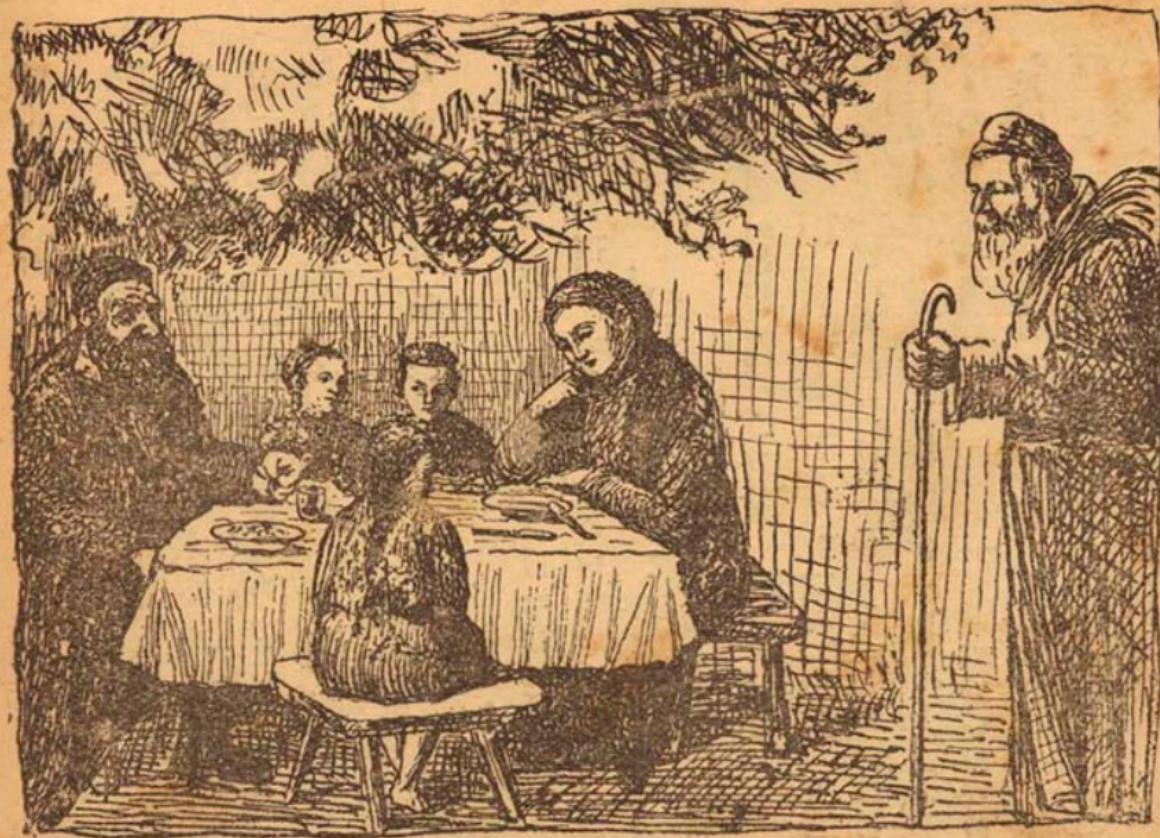
איינמְאָל, פְּרִידְיטָאָג בִּיְ-טָאָג, און זומערלְעָב
און עַם גְּעוּעָן, — אַטָּאָג אַגְּאָלְרָעָנָעָר, וויצט די

גאנצע מושפה דעם אַרְעָנְדָּאָר'ס מיט איהם אויבען
אין ביים אַנְבִּיסָּען אַונְטָעָרֶן פֿרִיעָן הימעל, אין
גערטיל ביים הוו, אין שאטען פון א געריכטען
דעמא; אַדְעָמֶב — אַרְיָעֶו אַיז אַינְסָם גַּעֲרָטְלָגֶעָ
שְׁטָאנָעָן, — אַונְ גַּעֲדַעַת אַיז דָּעָר טִיש אַונְטָעָרֶן
דעמא מיט בְּלֵטָזֶב גַּעֲוָעָן: פֿיַש, פֿלִיעָש, אַונְ
צִימָעָם, אַונְ אַשְׁטְרוֹדָעָל אַפְּינָס, בַּיִם פֿרִיעָז
אוַיסְגָּעַל עַרְנָט, אַונְ אַפְּלָעַשְׁיל אַלְטָעָן מַעַד, בַּיִד
הַגְּבִיר.

וַיַּצְמַח עָר, דָּעָר אַרְעָנְדָּאָר, אַונְ עַסְטָ אַונְ שְׁעַטָּט
נְחַת פָּוָן דָּעָר אַכְּלָה, אַונְ פֿעַרְטְּרִינְקָט מִיטָּן אַלְטָעָן
מַעַד, — בְּעוּווִיזֶט זַיְד, פָּוָן צְוִיְשָׁעָן דַּי בּוַיְמָעָר
איַז גַּעֲרָטְלָיל, אַגְּשָׁהָעָר, מִיט אַפְּעָקִיל סְחֹרָה
אוַיַּחַד דַּי אַקְסָעָל.

וְוָסְמָ טְרָאָגָט אַרְוָם אַגְּשָׁהָעָר? בְּעַנְדָּעָר אַונְ
בְּעַנְדָּלִיך, קַעַמְעַלְעַך, נַאֲדָלָעָן אַונְ האָהָר-נַאֲדָלָעָן,
אַונְ שְׁפִיעַלְצִיג פְּאָר קִינְדָּעָר... וּבְרוֹמָה אַזְוִינָעָן
וְאַכְעָן...

לְאַזְטָ עָר דָּאָם פְּעָקִיל פָּוָן דַּי פֿלִיעָצָעָם אַרְאָב,
גַּלְיִיכָּט זַיְד קְוִים אַוִּים... אַנְיָ אַלְטָעָר, גַּרְאָהָעָר

יָד גְּעוּעַן, — אָזֶן בְּעֵט זִיךְרָן, מַעַן וְאֵל עֲפָעָם בְּיַיְהָם אַבְקֹוִיפָּעַן...

עַנְטָפָעָרֶט מַעַן נִישְׁתָּמָן... זַי וּוַיל נַעֲבָעַךְ, הַאֲטָעַר שְׁוֵין אַוִיכְפָּה אַיהֲרָן אַבְיְזָעַן בְּלִיק גְּעוּוֹאַרְפָּעַן... — דַי וּן אַיְזָן שְׁוֵין אַזְוֵי הַוִּיךְ — בְּעֵט זִיךְרָן דַעַר גַּעַהָעַר, — אָזֶן אַיךְ הַאֲבָבָן נַאֲךְ אַוִיכְפָּה שְׁבָת קַיְינְן סִימָן אָזֶן קַיְינְן צִיְיכָעַן נִישְׁתָּמָן, — — אַוּוֹעַק! טְרִיבָטָן דַעַר אַרְעַנְדָאָר, טְרִיבָינְ...

קַעַנְדִּיג...

— שְׁעַנְקָטָן מִיר הַאֲטָש — בְּעֵט זִיךְרָן וּוַיְטָעַר דַעַר גַּעַהָעַר — אַבְיְזָעַן אַיְזָן מוֹיְיל אַרְיָין. דַי נְשָׁמָה צַו דַעַר חַאַפָּעַן... חַאַטָּש וּוְאַסְעָר אַטְרָאַפָּעַן, סְבָרָעַטָּן דַי הַיְעָן...

שְׁלִינְגָטָן דַי אַשְׁהָ דַי גְּעוֹזָלְצָעָנָע טְרַעַהָרָעָן; דַי קִינְדָעַר קָאנְעָן נִישְׁתָּמָן צְוֹעָהָן דָּאָס רְחַמְנוֹת אָזֶן גַּעַהָעַן אַוּוֹעַק פָּוּן טִישׁ טִיעַפָּעָר אַיְזָן גַּעַרְטִיל אַדְיָין; אָזֶן דַעַר קְמַצְן, דַעַר אַרְעַנְדָאָר, שְׁפָרִינְגָט אַוִיכְפָּה מִיטָּן גְּרוּוֹס גְּרִימְצָאָרָעָן:

— בְּעַטְלָעָר, קְבָצְנִים, הַאֲבָבָן אַיְזָן פִּינְטָן, הַעֲרָמְטָן? בְּרוֹף דָעַם מְשִׁירָתָה, בְּרַעַכְתָּן עַרְדִּיר אַבְיָין!

הויבט דער געהער צורייך אויף דאס פעקליל
אויף די פלייצעס, קראכצט אָב און, איזידער ער
געהת אַוועק, פרעגט ער:

— און פאר גאט, אַרענדיַר, האט אַיהֲר
גאָר קײַן מֶזְרָא נִישְׁט?

וואָס קָאָן אַיהם גָּאָט טהוֹן? ווועט ער שיקען
אָפִיעָר פָּוּן הַיְמָעֵל אָוּן אַוּוּקְשִׁיקְעָן דִּי הַיּוּר,
ברַיְ-הַיּוּר אָוּן דִּי מִהְלָעָן, מִיטָּדִי שְׁפִיכְלָעָרָם
מִיטָּתְבָּאוֹת — מִיטָּן רְוִיךְ, בְּלִיבָּעָן אַיהם נָאָךְ
אלָץ דִּי פָּאָלוּוֹאַרְקָעָם מִיטָּוּ וּוּאָלָד אָוּן פָּעָלָד...

און דער אלטער מעוד שטייגט אלָץ מעהָר
און מעהָר אַין קָאָפְ אַרְתִּין. אָוּן ער בעריהָמֶט זִיךְ
וויטער:

און וְאָל ער יְאַחֲרָעַן-לְאָנֵג נִישְׁט לְאָוּן וּוּאַקְסָעָן
אין פָּעָלָד, האט ער אלָץ נָאָךְ אַיְבָּעָר-גָּעָנוֹג:
פְּזַוְּטָגִים אַין קָאָסָע, וּוּקְסָלָעָן אַין טִיסְטָעָר...

און וְאָל ער שִׁיקָּעָן גְּנָבִים אָוּן אַיְסְבָּרְעָכָעָן
די קָאָסָע אָוּן צְוֻנְּעָהָמָעָן אלָץ... מַאֲהָנָט ער אלָץ
די חֹבּוֹת אָב... וַיַּן פְּרִיעָץ אַיְזָה דָּרָר שׂוֹפְטָן, אָוּן
וועט אַיהם גְּלוּיְבָעָן אוֹיפְּזָן וּוּאָרָט.

דארט, א פוייגעל-קול, פערנעהמת עם איהם דאס
קיל. ער האט נאך אוא שפייעלען פון א פוייגעל
ニישט געהערט... .

האט ער דאך פאה צו אלע, מוו ער דעם
שפיעל-פוייגעל האבען, אין שטוב אין אַשטיינגעל
האלטען, אוא שפייעל-פוייגעל האט דער פְּרִיעַ
ニישט! שפרינגעט ער אויף דער וויספֿע אַרוֹיַּה —
דערזעהט ער דעם פוייגעל... .

אויף א צוינגעל פון אינדריג בוימעל איז
דער פוייגעל געשטאנען, איזן, א חוץ דעם ויסען
קיל — א פוייגעל אַפָּרְנָעָמָנִישׁ... א גָּאָלְדָּעָנָעָר
פוייגעל, און רוחיג שטעהט ער זיך און זינגעט זיך
וינס, גלייך ער ועהט ווין עַיְנָא נישט... .

שליךט ער זיך, דער אַרְעַנְדָּאָר, צום
בוימעל צו, און שפרינגעט אונטער מיט אין אויס.
געשטראקט האנד און חאפט לופט אין דער פוייסט
אַרְיַין, — דער פוייגעל האט זיך אַבְּרַגְעַהַיִיפְּט
אין דער-שטיל, אויף איזן צויניג, אויף אַנְדָּעָרֶן,
אויף' בויימעל פון דער צוויזטער וויט... .

געהת ער נאך, דער אַרְעַנְדָּאָר, שפרינגעט

צעווינט זיך די אַריימע אָשָׁה, די וווערטער
הערענדיג, אויף אַkol, און געהט אַוועק פון
טייש ... צולאכט זיך דער געהעד און נעהמט ווין
וועג און פערשוינדט צוישען די בוימער. און
דעם אַרענדר ער אַהאנדטוך פון שטוב אַרוים און
געהת זיך באָרדען צו דער וויבסעל ...

III.

באדט ער זיך אָזוי און קיהלט זיך און
שעפט נחת פון קאלטען וואסער, און שווימט —
אַיונג מיט ביינער געווען! — מיטען וואסער און
קעגען וואסער, אַרום און אַרום דער וויספֿע, וואָם
איין דער=מיט פון דער וויבסעל, אונטער צוימער,
און מאכט קונצען אלערליי, אויפֿן רוקען, און
טריט=וואסער, און לענט "שטילען הענד" —
דערהערט ער פֿלאַזונג פון דער וויספֿע,
פון צוישען די נידרייגע בוימלעך, וואָם וואַקסען

ער וווײַטער אונטער, הײַפֿט דער פּוַיְגָעַל וווײַטער
שטייל אָוּוּק אָוּן שְׂטָעַהַט שְׁוִין אַוִּיקָּפָּן אַנְדֶּר
בּוַיְמָעַל, שְׁלִיכְתָּעַר וֵיךְ וווײַטער צֹז; הַזְּפַט דַּעַר
פּוַיְגָעַל, בַּיְיַן שְׁפְּרוֹנָג, צֹז אַדְרִיטָם אָוּוּק, אָוּן
שְׂטָעַהַט שְׁוִין וווײַטער אָוּן שְׁפִּיעַלְתָּ, שְׁלִיכְתָּעַר
וֵיךְ אַיְהָם אַלְעַ נַאֲךְ אָוּן נַאֲךְ, פָּוֹן צְוִוְּיגָן צְוִוְּיגָן,
פָּוֹן בּוַיְמָעַל צֹז בּוַיְמָעַל... עַר שְׁפְּרִינְגָּט, דַּעַר
פּוַיְגָעַל הַיְּפַט, בַּיְיַן קּוֹמֶט אִין גְּרוֹיסְעַן בְּעַם
אַרְצֵין אָוּן עַר רַופְטָט צָוֵם פּוַיְגָעַל אֹוִים:

- ווֹאָרט, ווֹאָרט, חַצְעָן ווּעַל אַיךְ דִּידְ שְׁוִין,
מִיךְ ווּעַט נִישְׁטָט מִיעַד מַאֲכָעָן קִיְּין פּוַיְגָעַלְעַ, נָוֶר
שְׁוִין נִשְׁטָט דִּיְין זִינְגָּעָן ווּיל אַיךְ צִינְדָּר, אַיךְ הַאֲבָ
דִּיךְ שְׁוִין פְּיִינְטָ! ווֹאָרגְגָּעָן ווּעַל אַיךְ דִּיךְ, פּוַיְגָעַלְעַ,
אָוּן ווֹאָרְפְּעַן פָּאָר מִין הַוְּנָדָד...

צְוָלָאָכְטָ וֵיךְ פְּלוֹצְלָוְנָג דַּעַר פּוַיְגָעַל ווּי אָ
מְעַנְשָׁ, אָוּן גִּיט אָשָׁאָם אַרְוִיָּפָּן אָוּן דַּעַר הוּאֵיךְ אָוּן
פְּעַרְשְׁוּוֹינְדָט אָוּנְטָעָרְן הַיְּמָעַל, - בְּלִיכְבָּט דַּעַר
אַרְעַנְדָּאָר שְׂטָחָן פְּעַרְטוּמָעַלְטָ. עַם דָּאָכְטָ וֵיךְ
אַיְהָם, אוֹ דָּאָס אַיְוֹ דָּאָסּוּלְבָּעַס קּוֹל, מִיטָּה ווּלְכָעָן
דַּעַר אַרְימְנָר גַּעַהָעָר הַאֲטָ גַּעַלְאָכְטָ, לְאֹוּטָ עַר

ויך מְרַחֶה-שְׁחוֹרָה/דִין צוּרֵיק אֵין ווֹאַסְעֵר אַרְבֵּין אָוֹן
שׂוֹויָמֶט, שׂוֹין אֲהֵן גְּבוּרוֹת אָוֹן קָוְנְצָעַן, צוּרֵיק
אַיְבָעֵר דָעֵר ווַיְבָסָעֵל, צָוֵם אַרְטֵט, ווֹאוֹ עַר הַאֲטַט
וַיְקַח אַוִיסְגָּעַתְהָוּן, אָוֹן גַּעֲפִינְטַט דֵי זַאֲכָעֵן נִישְׁטָט!

IV.

אוֹ דָעֵר אַרְעַנְדָאָר הַאֲט דָעַרְוָהָוּן, אוֹ דֵי
זַאֲכָעֵן זַעֲנָעֵן נִישְׁטָטָא, הַאֲט עַר, ווֹי דָעֵר שְׁטִינוּגָעֵר
אוֹן פָוֵן אַגְּרָאָב נַפְשָׁ, אַנְגָּעָהוַיְבָעֵן צָו פְּלוּכָעֵן
אוֹיְף אַקּוֹל.

שִׁילְטָ עַר דָעֵם גַּנְבָּ, ווֹאַסְמַטְהָ אַיְהָם אֵי-
בָּעַרְגָּעַלְאָוּט אֵין צֹאָה הוִיט.

דָעַרְנָאָךְ לְוַיְפַט עַר אוֹיְף-אוֹן-אָב בִּים בְּרַעְגָּ
פָוֵן דָעֵר ווַיְבָסָעֵל, אוֹן שְׁרִיךְט, אוֹן רַופְט — גַּנְטָ
פָעַרְט אַיְהָם קִינְעָרָ נִישְׁטָט, נַוְר אַצְוֹרִיסָעָן ווַיְדָעָרָ
קוֹל פָוֵן נָאַהְנָטָעָן שִׁיטְעָרָן ווּעַלְדוּלָן.

דֵי זָוֵן הַאֲלָט אֵין ווַיְנָקָעָן; קִינְזָעַלְעַדְגִּיגָע נְשָׁמָה
אוֹיְף ווַיְזַע אֵין פָעַלְד — אַבְגָּעַשְׁטָלְט דֵי אַרְבָּעָט.

א טראטזוע קומט און צושוועמען איבער
דער וויזבמעל ; פון דארט ווועט ער קיין הילפּ
ニישט בעקומען אוין ער ווועט דאך נישט לוייפען
א נאקטער איבער דער פאָרשבט אָרט . מען וואַלט
געלאָפֿען אויף זיין בײַז-וּוֹאנְדֶּר ; געמיינט : מְשׁוֹגָע
געוּאָרָעָן דער אָרְעָנְדָּאָר ...

דערווויל דערשפֿירט ער הוֹנְגָּעָר : נאָכְּן
באָרָעָן מיט שוּוּיְמָעָן , אוין אווי לאָגָן אִין מְוִיל
ニישט געהאט .

אוין קעלט דערצּו : צוֹגַעַפְּאַלְעָן אַקְיָהָלָעָר
אוונְדָּר : עַסְּ קְלָאָפְּטָ אֵידָם אַצָּהָן אָן אַצָּהָן ...
דערמאָהָנָט ער זִיךְּ , אָזְ הוֹנְגָּעָר אוין קעלט
זענען צוּוִיְ קְבָּצָנְיִשְׁעָ זָאָכָעָן ; פְּאַלְטָ אֵידָם אָן
אַגְּרִימְצָאָרָן אויף זִיךְּ זְלִיאַן , וּויְ לְאֹוֹתְ זִיךְּ אַמְעָנָשְׁ
אווי אַרְאָבְּפִיהָרָעָן פּוֹן וּוּגְ פּוֹן אַנְאָרִישָׁעָן פּוּיגְעָלָעָן ;
בִּיסְטָ ער זִיךְּ דֵי נְעָגָל פְּאָרָ פְּעָם , רִיסְטָ ער זִיךְּ
באָרָד אוין פְּאָותְ , אוין פְּאַלְטָ אויף דער ערְדָּ פְּאָרָ
גרוּים צָעָר ...

אוין דֵי אַרְאָבְּגָעָלָאָוּטָעָ זְוִין קוּקָטָ פּוֹן דער
וּזְיכָסְעָל אֲרוּיָם מִיט אַבְּרָעָנְנְדִיגָּעָר רָאָנָד , גְּלִיאַךְ

וי שפֿעט אוים איהם!

און אין פָּאַרְשְׁטָאַדְט צִינְדָּען זיך דערויל' אָן
פאַמְּעַלְיךָ די קלִינְעַט פּוֹיעְרִישָׁע פָּעֶנְסְּטָעַרְלָעַד,
פְּרַעְהָלִיךָ טָאנְצָעַן די פּוֹיעְרָלָעַד, וְוי איהם אויף
לְהַכְּבִּים... דַּעֲגָלְיִיכְּעַן הוַיְבָעַן אָן בְּלָאַנְקָעַן די
שׂוַיְבָעַן פּוֹן די יְוֹדֵיְשָׁע הַיּוֹזֵר אוֹיפְּזָן רָוקָעַן פּוֹן
בְּעַרְגִּיל, אָן אָזְוִי נְחַתְּדִיגְזָבְּתָהְדִיגְזָ – אָן אויף די
שׂוַיְמָעַנְדָּע טְרָאַטְוּעַם טָאנְצָעַן די פּוֹלְעַמְעַלְעַד פּוֹן
לְאַמְטָעַן אָן פּוֹיעְרָלָעַד – צְרוּרִיכָט עַם איהם נָאָך
מעהָר...

איו ווֹעֲנִיג, שׂוַיְמָעַן אָן אָין דָעַר שְׁטִילְקִיט
קְלָאַנְגָעַן פּוֹן אַלְעַ וַיְתָעַן: פּוֹן שְׁטָאַדְט – "קְבָּלָתָה"
שְׁבָתָה", פּוֹן פָּאַרְשְׁטָאַדְט – די לִיעְדָּר פּוֹן פּוֹיעְרִיָּה
שְׁעַן יוֹנְגוֹאַרְגָ אָין גָּזָם, אויף אַטְרָאַטְוּע שְׁפִיעַלְט
עַמְיִיךָ אויף אַמְּאַנְדָּאַלְיִינָע, אַפְּיַפְּעַרְיִיל הַעַלְפָט
אוֹנְטָעַר...

און ער מוֹ דָא לִיעְגָעַן אָין גַּעַהַקְטָעַ צְרוֹזָה...
וַיְאַרְפַּט ער וְיך אָזְוִי לְאַנְגָ אַוְיָף דָעַר ערְד,
בֵּיז אַלְעַ איוֹ שְׁטִיל אָן אוֹיסְגַעַלְאַשָּׁעַן גַּעַוּוֹאַרְעַן.
דְּעַמְּאַלְט עַרְשָׁט הוַיְבָט ער זְיך אַוְיָף אָן לוֹיְפָט

אויך אונטער-וועגען, איבער די וווען, אהיכם,
געץ-ארויים, געץ-ארין...

קומט ער, אהן אטטם און קוים אלעבעידיגער
צו צום הוי, אייז עם שוין אינגעעהילט אין חישך;
טהיר און טויער פערד האמערט; די פענסטער —
פערמאכט און פון אינזוייניג פערלאָדענט...

פאלאט ער נאך מעחד אין רציחה ארין:
— חאליען שוין; נישט געווארט אויפֿן בעל-
הבית!

ער ווועט זיך שוין אברעבעגען מיט אלע;
מיט דער פּלוֹנִיתְטַע דער עיְקָר... דעם מְשִׁירָת
וועט ער אַרוֹיסְטְּרִיבָּעַן ווי אַהֲנָד...

און גיט אַלְוִיכְ צו צום טויער, און הויבט
אן קלאפען מיט די פוייסטען.

לויפט אַרְויִים פון קיך אויפֿן הויכְ אַרְויִים
דער מְשִׁירָת מיט אַגְּשָׁרִי:

— עה, דו, שלעפער אַינְגָּרֶר! דא איז נישט
קיין אַזְרָחִים-הוי! דער בעל-הבית וועט דערהערען,
הײַסְט ער דיר ברעבען אַבְּין!

פאלאט עם דעם אַרְעַנְדָּאָר, ווי אַבלְעִי אויפֿן

הארץ ; די וווערטער האט ער דעם אַריימען געהער
געזאגט : ער ווועט איהם הײַסען ברעכען אַ ביןן !
דערוויל איזו דער מישרת צונגעקומען צום
טויער און אַרויסגעקוקט דורך אַ שפאָע, דער-
עהט ער אַ נאָקעטען, חאָפט ער זיך אַן בְּנֵי די
וַיְתַעַן פָּאָר גַּעֲלַעַטָּר :

— אַ נאָקעט מישגעת, חאָ-חאָ-חאָ !
לאָבען דעם אַרעדאָר אַין די אויערן : דער
מישרת, דער געהער און דער פֿוֹיגָעַל צוֹאַמְעַן .
לוֹיפְט ער אַוועַך צום פֿעַנְסְטָעַר פֿוֹן וִין שלאָף-
שטוּב —

— גַּיטַּעַלַּע, — קֶלְטָפְטָ ער אַן, — גַּיטַּעַלַּע,
עַפְעַן מִיר אוּיף...
דערהערט ער, ווי אַ קוֹל פֿוֹן אַ מאַינְסְפִּיצָר-
שוֹין, נוֹר עַפְים אַזְוִי עַהֲנָלִיך צוֹ וִין אַיְגַּעַן קוֹל,
פֿרְעָגַט ער מִיט גְּרוּים וּוֹאוֹנְדָעָר :

— גַּיטַּעַלַּע, ווֹעֵר קָאַן דִּיך עַם רַוְפָעַן בַּיִּ-
נאָכְט ? אַון אַירְצַט דִּיך אָפְּיַלוּ נִישְׁט ? ...

— כְּזַוְּיִים נִישְׁט, מִין מָאן — הַעֲרַט ער
גַּיטַּעַלַּעַם עַנְטַפְּעַר, — עַפְעַן-אוּיף לְאַדְעַן אַון פֿעַנְסְטָעַר,

אין ניב אַקּוֹן, — אָפְּשֶׁר האָט וֵין לִיעְבָּר נָאָמָעַן,
וְאָסָה האָט דִּיךְ אַיְבָּרְגָּעְבִּיטָעַן, דִּיךְ אַמְּצָה צָוָה
גַּעֲשִׂיקְתְּ ...

— אַיְבָּרְגָּעְבִּיטָעַן? וּוֹעֵן, וּוֹ אָזְוִי פַּעֲרָבִיטָעַן?
אַרְבָּיִיט אָמוֹיסְט דָּעַם אַרְעַנְדָּאָרְסָט קָאָפּ, אָוֹן
דַּעְרוֹוַיְלָעַט עַפְּעַנְטָעַט זִיךְ פָּוֹן אַינְנוּוֹיְנִיגְדָּעַר לְאַדְעַן,
דַּעְרַנְאָךְ דָּאָס פַּעַנְסְּטָעַר, אָוֹן עַמְּיִץ קוֹקְטָאָרְסָים.
וּוְעַרְטָעַר דַּעְרָאָר שְׁוִין גַּאֲרָא צּוֹטוֹמְעַלְטָעַט:
וּוֹעֵן פָּנִים, וּוֹעֵן הַעֲמָדָה, רְוִית אַיְסָגָעְנִיְּהָט, אַוְיכְּ
נַאֲכַנְגַּעַמְאַכְטָעַט דָּעַם פְּרִיזָה, אָוֹן וּבָנָן שְׁלָאָפְ-מִיצָּעַל
מִיטָּן וּוּלְבָעַרְנָעַם קוֹוִיְּטָעַל —
אוֹן יַעֲנִצָּר וְאַגְּטָה:

— גַּעַה נִישְׁטָה צָוָה, נִיטְעַלְעַ, עַפְּיִיט אַנְקָעַט
מִשְׁוְגַּעַת ... דַּעְרַלְאָנְגָּמִיר פָּאָרָא אַיְהָם עַפְּיִיט דִּי
חִרְפָּה צָוָה צְוִידָעְקִין; נֹור אַלְטָוּוֹאָרָגָה, עַר וּוּעַט וּוֹיָ
סְּעִי-וּיְ צְוֹרִיְּסָעַן, אוֹ גַּאֲטָה שְׁטָרָאָפְטָמִיט אַמְּשִׁוְגַּעַת —
אַהֲמָדָה, אַפְּאָרָ פְּלוֹוֹרְעָן ... אָוֹן אַהֲיַטָּעַל; מִיטָּן —
בְּלוֹיוֹעַן קָאָפָה אַיְוָה עַר אַוְיכְּ — אָוֹן אַחְלָה, נִיטְעַלְעַ —
עַר אַיְוָן אַוְדָאָיִ אַיְסָגָעְהוֹנְגָעָרָט אַוְיכְּ ...

שְׁטָעַהָט דַּעְרָאָר אַרְעַנְדָּאָר פַּעֲרַשְׁטִיְּנִעְרָט אָוֹן

ועהט מיט אוייסגעלאַצטע אויגען, ווי מען וואָרְפַּט
איהם דאס אלֶּעֶן אֲרוֹים; און דאס פֿעַנְסְטַעַר: ווערט
באלֶּד פֿערְמַאְכַּט און פֿערְלַאְדַּעַט ...

— אַן אָוְמָגְלִיק הַאַט מֵיךְ גַּעַטְרָאָפְּעָן —
ברעכט וַיֵּךְ דָּעַי אַרְעַנְדָּאָר דַּי הַעַנְד, — עַפְּסִים
אַ שׁוֹוְינְדְּלַעַר אַיּוֹ גַּעֲקּוֹמָעַן, פֿערְשַׁטְעַלְט וַיֵּךְ אַן
צּוֹגְעַנוּמָעַן מֵיַּן הַאַבְּ-אוֹן-גַּאֲבַּ...
לוֹיֶּפֶט ער אָוּוּק צּוֹם לְאַדְעַן פּוֹן דָּעַר קִינְדַּעַר-

שְׁטוּב, קְלָאָפְּט ער אַן רַופְּט. . .
יעַנְקָעַלְעַ, מְשַׁה'לְעַ, שְׁיַינְדַּעַלְעַ, אַיְעַר
טַאַטַּע קְלָאָפְּט, עַפְּעַנְטַ-אוֹיְףַ, סְ'הַאַט אִיהם אַיְן
אָוְמָגְלִיק גַּעַטְרָאָפְּעָן ...

זְעַנְעַן נַאַךְ, אַפְּנִים, דַּי קִינְדַּעַר נִישְׁתַּגְעַלְעַן.
עַנְטַפְּעַרְט יַעַנְקָעַלְעַ פּוֹן בָּעַט אֲרוֹים:
— מַאְכַּט נִישְׁתַּקְיַין חַזְוַיק, יַוד... מֵיַּן טַאַטַּע
אַיּוֹ עַרְשַׁט דַּי רַגְעַס דָּא גַּעֲוָעַן... דַּי קִישְׁעַנְס מִיר
פֿערְרִיכַּט ...

אוֹן מְשַׁה'לְעַ :

— מִיטַּ מִיר קְרִיאַת-שְׁמַע גַּעֲלִיעַנְט ...

אוֹן שְׁיַינְדַּעַלְעַ :

— און אונז אלע דרי צום ערשותן מאל געקושט ... אַ גוֹטְעָןַאַכְטָן גַּעֲזָגֶט ...
— מיט מיר ווועט ער אלע אַוְונֶנד קְרִיאַתְהָ
שְׁמַע לִיְעָנֵן ! — בְּעִירַהַמֶּט וַיֵּךְ מַשְׁהַלְעָ.
— און היינט אין שטאדט געווין, אַ גוֹטְעָן
מלמד בעשטעטלט, ר'זוועט קומען מַזְצַאִידִישָׁבָת,
~~נאך הַבְּדָלָה~~ ...

און שיינדרעלע זאגנט נאך אַ יְשֻׁבוּב :
— הערט , ר' יוד ! נארען דארף מען ניט ...
נור אויב עס פעהלט איניך עפֿים , — האט קיין מוֹרָא
ニישט , קלאפט אַן ביזס טאטישעס פענסטער ...
— גאַט , ברזַק-הַוָּא , האט אויסגעהערט דער
מאמעס געבעט און דעם טאטען אַיְבָּעָר גַּעַד
בִּית עַן , אַ גוֹטְעָן , וּוֹאוַילְעָן טאטען האבען מיר !
• שלעכט , דאַ איז עפֿים אַ שְׂוֹוִינְדָּל גַּעַשְׁעָהָן !
פלאַט אויף אין אַרְעַנְדָּאָרְסָן מוֹחַ — מען מוֹזַעַן
חאַטש האַלְבָּעָר נַאֲכָט , לוֹיְפָעָן צום פְּרִיעַץ ! עס איז
זְיַן זאָך , ער איז דאָך שׂוֹפְטָן ! ער מזע הַעַלְפָעָן !
וועט ער דאָך נישט לויְפָעָן נאַקְעָט , און די
געדרים ליינען אַיהם נישט אויף אַיְן אַרט , לוֹיְפָט

ער צוריק צום ערנשטיין פענסטער, האפֿט איז
מאכּט צוֹיִיךְ-דרַּבְּךְ בְּזַיְמָן קְוִילְעַטְשֶׁסֶת, צִיהַת אֲוִיכְ
זֵיךְ אֲרוֹיכְ דֵּי בְּגַנְדִּים — אַזְּן עַר לוֹיְפַט, לוֹיְפַט
אַיבָּעַרְן גַּעֲרַטְיַל אַזְּן שְׁלָאַגְט וַיֵּיךְ אַזְּן אַיְלָעַנְישַׁ אַזְּן
אַזְּן אַבּוֹים; פָּונְקַט אַזְּן דָּעַם בּוֹים, אַונְטַעַר וּוּלְבַעַן
דָּעַר אַרְיְמַעַר גַּעַהַעַר אַזְּן גַּעַשְׁטָאנְעַן.

— פְּלִין מִינְעָרִי! — שְׁרִיךְטַעַר אַוִימַן, גָּלִיךְ יְעַנְעָר
וּאַלְטַנְאַךְ דָּאַרְטַגְעַשְׁטָאנְעַן, אַזְּן לוֹיְפַט צֻום פְּרִיזֶן.
צֻום פְּרִיזֶן הוֹיכְ אַזְּן אַמְּהַלְךְ, זְוַתַּעַר אַזְּן
דֵּי נַאֲכַט נִישְׁטַקְיַן גְּרוֹיְסַע, קוּמַטַּע עַר אַזְּן שְׂוִין
פְּאַרְטָאָג צֻום הוֹיכְ.

זְעוּחַת עַר דָּוָרְךְ דֵּי אַבְּיוּרַנְעַ שְׁטַאַכְעַטְעַן, אַזְּן
דָּעַר פָּאַלְאָץ אַזְּן בְּעַלְוִיכְט, עַס רְוַדְעַרט וַיֵּיךְ אַזְּן
פָּאַלְאָץ, אַזְּן גְּרוֹיְסַע בְּרִיאַטְעַן הוֹיכְ שְׁטַעַהַט גַּעַ-
שְׁפָאַנְט דָּעַם פְּרִיזֶן קְאַטְשַׁ, דֵּי פָעַרְד הִירּוֹשְׁעַן אַזְּן
קְלָאַפְּעַן מִיטַּדְיַע פָּאַדְקָאַוּסַע אַזְּן דֵּי שְׁטִינְגַּעַר — דָּעַר
פְּרִיזֶן וּעְצַט וַיֵּיךְ אֲוִיכְ, מַעַן עַכְבָּעַטְדַּע טַוִּיעַר, —
אַרוֹסְמַן רָעַר קְאַטְשַׁ רִיאַטְעַן פִּיעַל פְּזַיְמַן פְּרִיזֶן קְאַזְאָקְ-
לְעַךְ מִיטַּדְיַע שְׁטוּרִקְאַצְעַן אַזְּן דֵּי הַעֲנָר, נַאֲךְ דָּעַר
קְאַטְשַׁ — דֵּי רַעַשְׁטַ —

מען פאָהרט אַרוּם — —

דער אַרענְדָּאָר קְלֻעָּרֶת נִישְׁתָּלָאָג, נִימְטְּ וַיֵּך
אַוּאָרֶף פָּאָר דַּי פָּעָר אַיְן דָּעָר בְּרִיאַת, דָּעָר
שְׂמִיכָּעָר הָאָט קוּיָּם אַיְנְגָּעָה אַלְטָעָן דַּי פָּעָר.
— וּוֹאָס אַיְזָ ? פָּרָעָגָט דָּעָר פְּרִיעָז פָּוּן קָאָטָש
אַרוּם .

לוֹוְיפְּט צַו צָוָם אַרְעַנְדָּאָר אַקְאָזָק מִיט א
שְׁטוּרְקָאָז אָוּן עַנְטְּפָעָרָט אַיְן קָאָטָש אַרְבִּין :
— עַפְּסָים אַנְּאָרִים עַמְּרָע יְוָד !

שְׁפָרְינְגָּט אַוְיָחָד דָּעָר אַרְעַנְדָּאָר :
— פְּרִיעָז, דִּין אַרְעַנְדָּאָר, מִיט אַנוּטִיג
מְשַׁפְּט ... אַגְּנָב, אַשְׁוּוִינְדְּלָעָר —
— וּוֹעָר עַס אַיְזָ, — עַנְטְּפָעָרָט דָּעָר פְּרִיעָז
בִּינוֹ, אַיְיךְ פָּאָהָר קִיְּנָן וּוְאֲרַשָּׁא, — זָאָל עַד גַּעַז
צָוָם רַב ... טְרִיבָּט אִיהָם פָּוּן וּוּג ...

קָאָרְגָּעָן דַּי קָאָזְקָלְעָךְ פָּאָר אַיְוד קִיְּנָן נַאֲגַיִי =
קָעָם נִישְׁתָּמָע ; קָאָלְעָרָט וַיֵּךְ דָּעָר אַרְעַנְדָּאָר אַונְטָעָר
דַּי שְׁמִיעָז פָּוּן וּוּג אַרְאָב אַיְן רַאֲוֹ אַרְבִּין ...
דַּי קָאָטָש אַיְזָ אַוּעָק ...
שְׁטִילְגָּעָוְאָרָעָן . אָוּן דָּעָר גַּעַשְׁמִיכָּעָנָעָר ,

צְנוּחַתְּאָגְטָעָר אַרְעַנְדָּאָר עִילְאָפֶט אַיִן אֵין רָאוֹ
בִּים וּוּגָן.

V.

ニישט לאנג איז דער אַרְעַנְדָּאָר גַּעַשְׁלָאָפֶעָן
אין רָאוֹ...

ער האט זיין אויפגעחאָפֶט.

וואָס טהוֹט ער דָא? וואָס בַּרְעַכְעַן אַיִם אָוֹי
אלָע בִּינְעָר? וואָס אַיּוֹ ער עַס גַּעַלְעַגְעַן אָוֹן גַּעַלְעַגְעַן
שְׁלָאָפֶעָן אַיּוֹן רָאוֹן, אָוֹן וואָס פָּאָר קְלִיְידָעָר טְרָאָגָט
עד עַס? וואָס פָּאָר אַבְּיוֹזָעָר חְלוּמָט וַיַּך
אַיִם?

פְּלִיהַת אַפְּוִיגְעָלָע נִידְרִיךְ פָּאָרְבִּיךְ, מַאֲכַט
אַרְאָד אַרְוּם זִין קָאָפֶט, קוֹקְט אַיִם מִיט לְאַכְעַדְיִגְעַן
אוֹיְגְעַלְעַד גְּלִיכְיךְ אַיּוֹן פְּנִים אַרְיִין, אַיּוֹן ער דַּעֲרַמְאָהָנָט
וַיַּך אַלְעַמִּיט אַמְּאָל אָוֹן חָאָפֶט וַיַּך אַן בִּים קָאָפֶט...
מַעַן הָאָט אַיִם בַּעֲגַנְבָּעַט אָוֹן בַּעֲשֻׂוִינְדָּעַלְט,
אָוֹן דַּעַר פְּרִיעָר, דַּעַר שׁוֹפֶט, אַיּוֹ אַוּוֹק קְיִין וּוֹאָרְשָׁא
אַיּוֹן אַיְבְּרַגְעַלְאָוֹט אַיִם, וַיַּך אַיְתּוֹם...

פאלט איהם אין : זאל ער האטש אבראַן
טעווען דערוויל די הייזות בעי ליט.
לייפט ער אין פאָרשטאדט אַריין, קלעפֿט
און בִּים עֲרַשְׁתָּעַן-בְּעַסְטָעַן פּוֹיעַרְישָׁעַן בְּעַל-חוֹב —
— עַה, וואַסִּיל, בְּדַארְף גְּרָאָד נְוִיטִיג גָּעלְד,
נִיבְמִיר אָב דַעַם חֻוב, האטש אַראָטָע אַוְיפְּן
חוֹב —

קוקט וואַסִּיל דּוֹרְכֵן פְּעַנְכְּטָעַרְלָאַרְוִים אָן
פרעגט :

— וועֶד בַּיּוֹטוֹ, יָוד ? וואַסִּם פָּאָר אַחוֹב
האָסְטוּ בַּיּוֹטוֹ ?
— דּוּרְקְעַנְסָט מִיךְ נִישְׁטָה, אַיךְ בֵּין דָּאָךְ דָּעַר
אַרְעַנְדָּאָר !

צָוָאָכְטָה יוֹיךְ וואַסִּיל אַוְיָף אַקוֹּל אָוֹן קְוָמָט
אַרְוִים מִיטְדָּעַר גַּאנְצָעַר מְשִׁפְּחָה פָּאָר דָּעַר טָהָיר.
— גַּעֲפָעַלְט אַיךְ — פרעגט ער — אֹזָא מְשִׁגְעָתָה ?
טרָאָג דִּיךְ אָב, אַיךְ רְיִיךְ אַוְיָף דִּיךְ אָן די הִינְד...
לייפט דָּעַר אַרְעַנְדָּאָר צָוָם צְוִוְיָתָעַן בְּעַל-חוֹב.
טרְעַפְט ער אִיהם שְׁוִין אַרְוִיסְגָּחָן פּוֹן שְׁטוֹב
מִיטְגְּרָאָבְלָעָם צָוָם हַיִּי, — דּוּרְזְוָהָט יְעַנְעַר אִיהם,

אַיִלָּת יְעַנֵּר צוֹ צוֹם פְּעַנְסְטָעֶר, פּוֹיקֶט מִיטְדִּי פִּינְגָּעֶר
איַן שְׁטוּב אַרְצֵין אָוָן רְוֶּטֶט:

— עַה, קִינְדָּעֶר, קּוֹמֶט אַרְיוֹס, וּוּעַט אַיְהָר
זְעַחַן אֲמְשָׁגָעַנְעָם.

אוֹן אַזְוִי אַיְבָּעֶר דָּעֶר גַּאנְצָעֶר פָּאַרְשָׁטָאָדֶט,
מַעַן לְוִיפְטָ אַוְיףָ וּבַין בַּינוֹ וּוּאַינְדָּעֶר; מַעַן וּוּאַרְפָּט
אַיְהָם נַאֲךְ שְׁטִיאַנְעֶר אוֹן שְׁטָעַקָּעָם; דִּי הַינְדְּ רִישְׁעָן
אַיְהָם דִּי פָּאַלְעָם; קְוִים אֲלַעַבְעַדְגָּעֶר אַיְוֹ עֶרְפָּוּן
פָּאַרְשָׁטָאָדֶט אַרְיוֹס, איַן שְׁטָאָדֶט אַרְצֵין גַּעֲקוּמָעָן,
אוֹן לְוִיפְטָ צוֹ דִּי יְוִדְיְוּשָׁע בָּעַלְיִ-חוּבוֹת...

אוֹן עֶרְפָּאַט שְׁוִין דִּי הַעֲזָה נִישְׁתָּחַזְוָן זְאַגְּעָן,
אוֹעֶר אַיְוֹ דָעֶר אַרְעַנְדָּאָר, זְאַגְּנַט עֶרְ, דָעֶר אַרְעַנְדָּאָר
הַאֲטָאַט אַיְהָם גַּעַשְׁקָטָן נַאֲךְ גַּעַלְדָּ, אוֹן נִיטְסִימְנִיבָּ,
אַמְּתָהָעַסְמָנִים, טְרִיבְטָמַעַן אַיְהָם פָּוּן טְהִירָאַט
טְהִירָאַט וּוֹי אֲמְשָׁגָעָ — אֲיָוד וְאֶל מַאֲהָגָעָן גַּעַלְדָּ
אוֹם שְׁבָת ...

זְעַהַט עֶרְ, אוֹעֶר אַיְוֹ אַינְגָּאנְצָעָן פָּעַרְלְוִיְּרָעָן,
זְעַצְטָעֶר וִיךְ אַנְיְדָעֶר איַן מִיטָּעָן מַאֲרָק אַוְיףָ אֲ
שְׁטִיאַן אוֹן וּוּיְנַטָּ אַיְן הַאֲרַץ אַיְן דָעַר-שְׁטִילָ, מִיטָּ
טְרִוקָּעָן אַוְיגָעָן —

דער שעולם געהט פאָרבי דאַונגען, וויביזט אויף
אייהם אַינְנֶר דעם צוועיטען:

— נעליך, אַ מִשׁוֹגָעַ נָעַר יָוד ... וווער וויסט,
פֿון ווּאַנְעָן? ...

יונגעלאָך שטעלען זיך אַב ... אַנדערע שלעכטע
וואָרטען, די עלטערע זאלען אַוועקגעהן אַין שוהל
אַריין, וועלען זוי זיך נעהטען צום מִשׁוֹגָעַת ... מען
זאמעלט שוין שטײַנְדְּלָעָך אַין די טאַשְׁעָן אַריין.

נעהטער ער און אַנטלויפֿט גָּאַצְּיִיטָעָן בָּאַרג
אַראָב, צום וואָסְעָרְ-צָו, דערוועהט ער זיך אַינְסָם
וואָסְעָר, דערוועהט ער, זוי ער ועהט אַוִים, צָעָם
וואָרְפָּעָן די האָהָר, צוקנִיְיטָשָׂט אַון צָוקְנוֹיְידְּעָרט
דָּאָס פָּנִים, אַינְגַּעַפְּאַלְעָנָע בְּרַעֲנַעַנְדִּיגָּע אוּיגָעָן, אַון
עֲפִים גְּרָאַהָר אֵיז ער גְּעוּוֹאַרְעָן אַיבָּעָר-נָאָכָט —
אַון עַם חָאָפְט אַיהם אַן אַגְּרוֹיל: עֲפִים אֵיז ער
אוּיָהָנְלִיך גְּעוּוֹאַרְעָן צום אַרְיִמְעָן גְּזָהָר, וואָסָם
ער האָט פָּעָרְטְּרִיבָּעָן ...

לוַיְיכַּט ער זוי מִשׁוֹגָע בִּים בְּרַעְגָּפָן דער
וּוַיְכַּמְעַל אוּיפָ-אַון-אַב, אוּיפָ-אַון-אַב, ביּוֹ דָעָר
שְׁבַת אֵיז אוּוק, די זוֹן אֵיז אַונְטְּרַגְּעַגְּאַנְגָּעָן, —

דער מאהנט ער זיך, אוֹ דער פְּרִיעַז האט איהם
געהייסען געהן צום רב, ער ווועט דעם פְּרִיעַז
פאָלגען, ער האט קײַן אַנדער עַצָּה נִישְׁטָן — לוייפט
ער צוריק אין שטאדט אַריין צום רב, געהט דער
רב אַרום אַיבָּעֶר דער שטوب — ערשת נאָך הַבָּדְלָה.

רַבִּי, אַיהֲרַ מֻוּת מֵיד רַאֲטָעוּוֹן!
דַּעֲרַלְאַנְגַּט אַיהֲרַ דַּעֲרַ רַב קִירְמַשְׁבָּל — "שְׁלִישִׁים"
אוֹן פְּרַעַגְטָן: וּוְעָרָ אַיְזָן?
שְׁמַאְמָעַלְתָּ ער:
— דַּעֲרַ אַרְעַנְדָּאָר ...
ער אַיְזָן שְׁוִין אַלְיַיְן נִישְׁטָן וּכְבָר צִי ער אַיְזָן
לִם בְּאַמְתָּה ...
בְּעַט אַיהֲרַ דַּעֲרַ רַב וַיַּצְעַן אוֹן וְאַגְטָן אַיהֲרַ
אַזְוִי ...

— אַוְנוֹעֵר אַרְעַנְדָּאָר אַיְזָן בְּיַיְמַיְךְ גַּעֲוָוָעָן
פְּרִיאַטָּאָג נַאֲכַיְן אַנְבִּיסָּעָן ... ער האט זיך שטארק
געַנְדַּעַטָּ, דַּעֲרַ אַרְעַנְדָּאָר; גַּאֲרַ אַיְודִישָׁעָר מַעֲנַשָּׁ
גַּעֲוָוָאָרָעָן" ...

— אַיְבָּעֶר גַּעַלְאָוָת גְּרוּוּס גַּעַלְד פָּאָר אַרְיַמְעַלְּיִיטָן;
פָּאָר תְּלִמְזֹדְדָה-תּוֹרָה-קִינְדָּעָר אַוְיָף הַלְּבָשָׁה ..."

צונגען אונט צו פערדיבטען די שוהל...
געבעטען מיך, איך זאל איהם אַרוַיסְשִׁיקָעַן
א גוטען מלמֶד פֿאָר די קינדרער...".
דע רמאהנט זיך דער אַרְעַנְדָּאָר אָן די קינדרערס
רייך און עס חאפט איהם אָן אַסְפָּאָזָם אֵין האַלְוֹן,
אֵין ער קאָן קַיְן וואָרט נישט אַרוַיסְבְּרַיְינְגָעַן —
און דער אלטער רב נעהנט אֵין אֵין האַנד
בַּיַּדְעַ שְׁפִיצָעַן פּוֹן דער גְּרָאַהָעָר בְּאָרְד אָן קוֹקָט
אוּף איהם אַלאָגָע ווַיְלַע מִיט באַרְמָה אַרְצִיגָע
אוּיגָעַן, אָן לְסֻזָּף זָאנְט ער:

— דער אַרְעַנְדָּאָר זענט אַיהֲר נִישְׁט...
אַלְאָ מאַי, אַיהֲר האָט אָן אַינְרַיעַדְעַנְישׁ...
אייך אַשְׁטְרָאָפָּן פּוֹן זִין לִיעְבָּעַן נַאמְעַן...".
— רַבְּיָצִין — רַופָּט דער רב אֵין דער צוֹוַיטָעָר
שְׁטוּב אַרְיַין — נִיבָּדָע יְוד אַגְּלָעוּל ווּאַרְיִימָס,
און אוֹ ער ווּעַט עס אַוִיסְטְּרִינְקָעַן, זָאג דעם שְׂמָשָׁן,
ער זאל איהם אַבְּפִיהָרָעַן אֵין הַקְּדָשָׁן אַרְיַין אֵין
מאָכָעַן איהם אַבעַט צוֹ שְׁלָאָפָעַן... אַיך מַזְוַגְעַן
וועגן אַמלְמִיד פֿאָרִין אַרְעַנְדָּאָר...
און שְׁפַעְטָעָר, אָן דער שְׁמָש אַיז צוֹגָעַקְומָעַן,

האט זיך דער אַרְעָנְדָּאָר שטילערהייד אונטער-
געגעבען און געלאות זיך פִּיהֶרְעָן אֵין אָוֹרְחִים-הוּא
אַרְבָּן ...

VI.

דער אַרְעָנְדָּאָר האט זיך אונטערגעבען .
ער האט פֶּעֲלָשְׁתָּאָנָּעַן , אָו זִין לִיעְבָּר נָאָמָעָן
האט אַיִּהְם גַּעַשְׁטָרָאָפְּט פָּאָר דֵּי רֵיְיד ...
ער האט טָאָקָע בֵּי אַיִּהְם נִישְׁתְּ צָוְגָעָנוּמָעָן
דָּאָס פֻּרְמָעָגָעָן , פָּאָר דָּעַם אָבָעָר — אַיִּהְם פָּוּן
פֻּרְמָעָגָעָן ...
פֻּרְפָּאָלָעָן ...

אוֹן שְׁוִין יְאַחֲרָעַן-לְאָנָּגָג , אָו עָר גַּעַת אָרוֹם
מִיט דֵּי קְבָצָנִים אִיבָּעָר דָּעַר מְדִינָה , פָּוּן יְשֻׁוּב צֹ
יְשֻׁוּב , פָּוּן הוּוּ צֹ הוּוּ , פָּוּן טְהִיר צֹ טְהִיר , מִיט
אַ בִּיטָּעָלָע אוּרָף „גְּדוֹלִים“ * אָוֹן „פְּרוֹזּוֹת“ אֵין
קַעַשְׁגָע אָוֹן אַ טָּאָרְבָּע אוּרָף שְׂטִיקְלָעָךְ בְּרוּיט אָוֹן
חַלָּה אִיבָּעָרְן הַאָלוּן .

* נְרָאשָׁעָנָם .

ווער וויסט, ווער ער איז, פון זומען ער
שטאטט, פון זאנען ער קומט... עד האט מיט
דרער צייט זיין נאמען פערגעסען; מען רופט איהם:
שבל-משוגעת, איז דאס זיין נאמען ...

נאך א צייט מיט יאהרען איז ארוים א קלאגן,
או ערניעז אין דער סביבה ווועט זיין זעהר א רייכע
חתינה, מיט א גראיסער אַריימער בעד; קלוייבט
ויך דיא חֶבְרָה-קִבְצָנִים צו דער חתינה, גֶּזְהָט-שְׁטִילָ
משיגעת" מיט ...

קומען זיין אין דער שטאטט אַריין, וואס איז
געוינען האלב-וועגס צוישען די מהותנים, זענען זיין
אקוראט געקומען: קויים צייט געהאט צו לוייפען
אין מרץ אַריין, ויך אויסצעוואשען, די בערד
אויסצוקעמען און אַברײַנִיגען די מלביישים. די
אַריימע בעד; איז גראיט, אין אַסָּלָע די טישען
געדעקט, מיט אלעם גוטען — צוויי פעםער ביער
געעפנט, אַפָּסָם מעד, אַחיז פַּלְעָשָׂעָר מיט
זובין און בראנפֿען ...

ועצט מען ויך אַרום די טישען.

דרער מהותן מיט דער מהותנטטע און די

בלֶה אַיִן דָעֵר מִיט — אַיְבָעַן־אָן ; דַי סְעִירָה אַיִן
גַעֲוֹעַן פּוֹן בָּלְהִ־צֶד ...
וַיַּצְטַח שְׁטִיל־מִשְׁוֹגָעַת אָונָן וּוְאַרְפַּט אָנָן אָוִינָג
אוּיפֿן טִישׁ : בַעֲקָאנְטָע טַלְעָר , בַעֲקָאנְטָע מַעֲסָעָר
אָונָן גָּאָפָעָל , אָונָן לְעַפְעָל ... עַר קוּקָט זִיךְ בַעֲסָעָר
צָו ; וַיַּנְעַז אֹתָיוֹת בֵּין דָעֵר פְּרִיוֹ ...
הַעֲרַט עַר , וּוי דַי מַחְזִיקָתָנָה טָע וְאַגְטָה ;
— עַסְט , יְוָדָעַן , אָונָן טְרִינְקָט גַעֲוֹנְטָעָרְהַיְיד ,
אָונָן בַעֲנַשְׂטָמֵיר דַי בָּלֶה מִינְעָן , אָונָן וַיַּגְנְשָׂט גַוְטָע
יְאַהֲרָעַן דָעַם זָוָג ...
דַעְקָעַנְטָע עַר דָאָס קָוָל ... גַיְטָעַלְעָים קָוָל ...
הַוִּיבְטָע עַרְיָה דַי אַוְיְגָעַן אַוְפָּה : וַיַּזְכְּבָטָע
שְׁיַיְנְדָעַלְע אַיִן דַי בָּלֶה —
— לְחַיִים , יְוָדָעַן , לְחַיִים ! —
רוֹפַט דָעֵר מַחְזָקָן — דָאָס אַיִן וַיַּזְעַן אַיְגָעַן קָוָל
פּוֹן אַמְאָל ...
דַעְרָשְׁרָעַקְטָע עַר זִיךְ , וּוְעַרְטָע אֵיהֶם נִישְׁטָגָוטָע ,
פָאַלְטָע עַר אַרְנוֹנְטָע אוּיפֿן אַנְלָעָהָן פּוֹן בַּיְינְקָעָל . —
וְאַגְטָע דָעֵר מַחְזָקָן צָו צְוּיָה פּוֹן דַי סָאַרְוּוּעָרָם ,
וּוָאָסָם דַרְשָׁהָעָן זִיךְ אַרְוּם טִישׁ :

— נעהמת דעם יוד, ווואס עט איז איהם
ニישט גוט געווואָרען, איזן דער שטוב אַרְבֵּין, וואו
עט ברענט איזן אַיְזֹוּעַן, איזן טהוֹת אַיְדָס אַיִס, איזן
לעגט אַיְהָם איזן בעט אַרְבֵּין... איזן אַיךְ ווועל נאָכְ
קּוּמָעַן זְעוּחַן, צְיַיְמָעַן ווועט, חַסְיוֹשָׁלָום, נִישְׁטָ
דאָרְפָּעָן אַמִּזְמָחָה — אַרוֹפָּא, צְיַי אַדְאַ-נְטָאָר...

קרימען ויך די סָאָרוּוּעָרָם אַבְּיַסְעָל — נוֹר אָז

דער מְחוּקָּתָן הַיִּסְטָן, פָּאָלְגָּטָן מַעַן ...

איַן אַמִּינָּוֹת אַרְוָם, לִיעַגְתָּשׁוֹין דָּעַר אַרְעַנְדָּאָר
איַן זְיַן שְׁטוּב, אַזְיַן בְּעַטְאָ אַוְיָחָד זְיַן קִישְׁעָן,
אוֹנְטָעָר זְיַן אַיְבָּעָרְבָּאָט, אַזְן קוּקָט פַּעֲרָדוֹלָט אַזְן
פְּיַעַר פָּזָן אַיְזֹוּעַן אַרְבֵּין... אַיזְן עַט אַבְּיַזְעָר
וּוִיסְטָעָר חַלּוֹם גַּעֲוֹעַן? ...

די סָאָרוּוּעָרָם גַּעַשְׁעָן, דָּעַר מְחוּקָּתָן קִימָט אַרְבֵּין

אוֹן בְּרַעְגָּטָן :

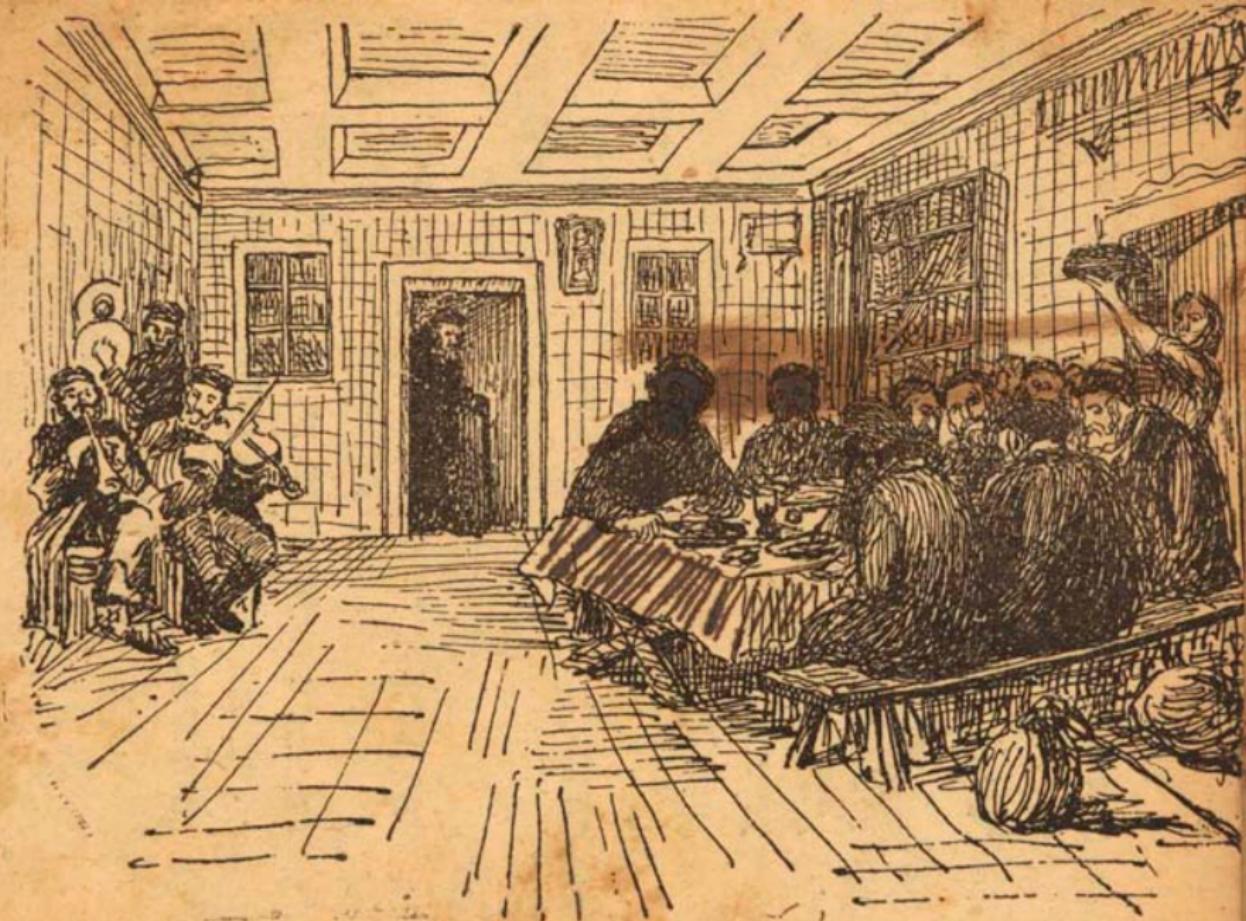
— נו, פַּעַהְלָט אַיךְ עַפְּסָים, אַזְרָחָ-לְעָב?

— נְיַן... אוֹן פַּעַרְמַאְכָטָן די אַוְיָגָעָן פָּזָן שְׁרָעָק

פָּאָר יְעֻנְעָם" ...

אוֹן נֶאָךְ אַמִּינָּוֹת מַאְכָט עַר מִיט פַּעַרְמַאְכָטָע

אוֹיָגָעָן :

— איך וויל איך עפים בעטען, **בעל-הבית**,
איהר זאלט אויף מיר קיין פאראיבעל נישט
האבען ...

— חס-זשלאם, בעט, וואם איהר ווילט ...
דאם גראטען נחת פון א מענש איז, אויב ער קאן
עפים צוליעב מהונ א צויזטען ...

קרעכצט דער בעטלער אָפַ און זאגט:

— ווער איז עם דער חַתְּן אַיִירַעַר?

— ער פאסט צו דער בָּלָה — ענטפערט דער
מחוֹתָן, גארניישט פערוואנדערט אויין-דרער שָׂאָלָה-
אַרְבָּס אַזְהָן, אלֵין אַלְמָן אַגְּרִיסָה, אַזְהָן אַמְּגָן
טוֹב — מיט אלע **מעלות** ...

— מעג איך שוין שטארבען! — זאגט דער
בעטלער און הויבט אָן ציטערן אויפֿן גאנצען ליבָּ.
— נײַן, אוֹרֶחֶלֶעֶב — זאגט דער מְחוֹתָן ... מען
שטערט נישט קיין יוריישע **שְׁמָחָה**, מען שטארבט
נאָך נישט ... איך איז נור קאלט. ועהט, וואָט
איך מהו ...

אונ ער האפט דעם אוֹרֶחֶם אַנטהונ פון ביינקעל
אַראָב, און וואָרטט אַין פְּנִיעָר אַרְבִּין ...

- אַיְהָרֶךָ וְאַגְמֵט עַרְךָ אֲזֹ דָּסָם פָּעַטָּע אַנְטְּרָאָן צָוָא-
מְלָאָקָטָרָט זִיךְרָא אַוְיְפָן פְּיִיעָר — וּוּעַט נְעַמְּדָן אַוְיָת
זִיךְרָ מְפִינָּעָ, דָּסָם הַיִּסְטָם, אַזְיִעָרָע מְלָבָשִׁים —
גְּעֻנָּג שְׂוִין גְּעַלְיִיטָעָן ...
אוֹן בְּהַרְתִּיעָן וּוְאַרְפָּטָעָרָ פָּוָן זִיךְרָ דִי מְלָבָשִׁים
אַרְאָבָא אוֹן טָרָא לְיִיָּן פָּעַרְשָׁוִינְדָּט ...

פָּעַרְשָׁטְחָטָהָט שְׂוִין דָּעָר גְּעוּוּוּמָנָעָר אַרְעָנְדָּאָר,
וּוָסָם דָּסָם בְּעַטְיִיט, בְּעַנְיִיעָן זִיךְרָא אַיְהָם דִי בְּחֹזֶת
שְׁפְּרִינְגָטָעָר אַרְוִיָּם פָּוָן בְּעַט, חַאְפָטָא אַוְיָף זִיךְרָ דִי
קְלִיְידָעָר, אוֹן לְוִיפָטָא אַרְוִיָּם — אַמְחֹותָן צָוָא דִי
אַרְיִימָעָגָסָט ...

וְאַגְמֵט גִּיטָּעָלָע :

— נָו ! מִין מָאן, נִישְׁטָא גְּלִיְכָעָר אַזְוִי ?
אוֹן שְׁיִינְדָּעָלָעָ פָּאַלְטָא אַיְהָם אַוְיְפָן הַאָלָו !
— טַאְמִישִׁי ! וּוּעַטָּש שְׂוִין אַיְיִבָּיג וּבֵין אַגְּנוּטָעָר ...
אוֹן קְרָאנְקָעָן אַרְיִמָּאָן הַאָבָעָן עַפְּרִים אַלְעָל
פָּעַרְגָּעָסָעָן ...

T